

'De maatschappij is er rijp voor'

Sigrid Kaag is sinds vorige maand demissionair minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Als lijsttrekker van D66 staat zij voor de opdracht om het wetsvoorstel Voltooid Leven, ingediend door haar eigen partij, niet in de vergetelheid te laten raken. 'De maatschappij is er rijp voor. Andere partijen moeten nu kleur bekennen.'

Dick Bosscher

Op 17 maart zijn de verkiezingen voor de Tweede Kamer, corona volente. Op deze en de volgende zeven pagina's besteedt *Relevant* aandacht aan de standpunten van de (grote) politieke partijen ten aanzien van euthanasie en het levenseinde. Daarnaast interviewen we Sigrid Kaag (D66), Ockje Tellegen (VVD) en Wim van Dijk, oprichter van Nieuwe Democratie. Op pagina 14 en 15 vindt u alle partijstandpunten overzichtelijk naast elkaar.

Precies op de dag voor het zomerreces van 2020 diende D66-Kamerlid Pia Dijkstra haar initiatiefwet Voltooid Leven in.

Daarin staat dat mensen vanaf 75 jaar die hun leven voltooid achten, in aanmerking kunnen komen voor hulp bij zelfdoding door een speciaal daarvoor opgeleide hulpverlener. Een van de voorwaarden voor euthanasie is dat deze wordt uitgevoerd door een arts. Bovendien moet sprake zijn van uitzichtloos lichamelijk of geestelijk lijden. Deze twee vereisten gelden niet voor de wet Voltooid Leven.

De timing van het indienen straalde niet veel vertrouwen uit. Toen Dijkstra ook nog haar vertrek uit de Kamer aankondigde, leek alle hoop op een doorbraak op dit gevoelige terrein vervlogen. Met ChristenUnie en CDA in het kabinet was het zelfgekozen levenseinde toch al een praktisch onbespreekbaar onderwerp. Daarnaast wilde de VVD er de vingers niet aan branden. Alle ogen zijn daarom gericht op de nieuwe lijsttrekker van D66, Sigrid Kaag. Zal zij zich ondanks de politieke tegenwind sterk maken voor een van de kroonjuwelen van haar partij?

Dat leek aanvankelijk tegen te vallen. In *NRC Handelsblad* hield zij zich vorig jaar nadrukkelijk op de vlakte. 'Medisch-ethische thema's houden de meeste Nederlanders volgens mij niet bezig als ze hun baan dreigen kwijt te raken of zzp'er of student zijn en niet rond kunnen komen. Het is niet *top of mind*. Ook niet voor mij op dit moment.'

Hoe kijkt u nu, als lijsttrekker van de partij die alles in gang zette, naar de kansen van de initiatiefwet?

'Het is voor mij een van de belangrijkste onderwerpen en dat zal zo blijven. Ik verzeker u dat de nalatenschap van Pia Dijkstra bij ons in veilige handen is. Dat het toen niet *top of mind* was, had ermee te maken dat de samenleving net door corona getroffen was. Mensen waren met andere zaken bezig. Maar ook in coronatijd is bevestigd dat autonomie en zelf kunnen kiezen veel meer onderdeel van het denken zijn geworden. Meer mensen zijn zich ervan bewust geworden dat keuzevrijheid in de laatste levensfase centraal moet blijven staan. Voor D66 doet het dat in ieder geval.'

Is het wetsvoorstel voor u ook een struikelblok in eventuele coalitiebesprekingen?

‘In die termen denk ik nog helemaal niet. We moeten ook niet doen alsof er in het vorige kabinet niets gebeurd is. Partijen hebben elkaar wel meer ruimte gegeven, anders lag het wetsvoorstel er niet.’

Het voorstel wordt pas in de volgende kabinetsperiode behandeld. Hoe groot acht u de kans dat de wet er komt?

‘Ik hoop op een progressief kabinet waarmee we dit onderwerp in de Kamer kunnen afhandelen. Het wetsvoorstel is een mooi, afgewogen stuk geworden. Ik ben er absoluut zeker van dat het in de volgende regeerperiode kan worden afgerond. De maatschappij is er rijp voor. Andere partijen moeten nu kleur bekennen.’

In hoeverre zijn voor u details bespreekbaar, zoals de leeftijdsgrens en de rol van de hulpverlener?

‘Pia Dijkstra is weloverwogen gestart met een leeftijdsgrens van 75 jaar, zodat je een leeftijd hebt bereikt waarop je voelt dat je leven voltooid kan zijn. Wij staan achter het voorstel zoals het nu is ingediend.’

U zei eerder ook: ‘Ik vind het belangrijk dat er nog héél veel geïnvesteerd wordt in het bestrijden van eenzaamheid en sociaal isolement. En dat er wordt gekeken naar wat kan helpen om níét tot die keuze voor zelfdoding over te gaan.’ Dat klinkt vrijwel hetzelfde als wat ChristenUnie en CDA hierover zeggen: als je de eenzaamheid bestrijdt, verdwijnt de doodswens bij ouderen vanzelf.

‘Dat heb ik gezegd in het *Nederlands Dagblad* op de vraag of ik voor bestrijding van eenzaamheid was. Het is altijd belangrijk dat je mensen ondersteunt als zij zich eenzaam

voelen. Tegelijkertijd moet er ruimte zijn voor mensen die hun leven voltooid vinden.’

Volgens u is D66 de partij van de emancipatie van het individu. Wat houdt dat voor u precies in?

‘D66 staat voor eigen keuzen en zelfontplooiing vanaf de eerste dag in je leven tot de laatste. Daar moet je ondersteuning bij kunnen vinden.’

Hoever gaat die zelfbeschikking voor u?

‘Kijk, als sociaal-liberaal kan ik me voorstellen dat mensen zelf willen beslissen over hun levenseinde en dat in eigen hand willen houden. Uit onderzoek blijkt ook dat er veel mensen zijn die daar professionele begeleiding bij willen. Dat geeft veiligheid en zorgvuldigheid. Als D66 zien we dat laatste als taak van de overheid.’

↑